

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. október 21.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (K2) és a hosszú esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

---

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. Görög hitvilág (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Sorszám
a) Az ókori görög világ legfontosabb – Zeusz tiszteletére rendezett – sportversenye zajlott itt.	1.
b) Ennek a városnak a bölcsesség és az igazságos háború istennője volt a védelmezője.	4.

c) 3., 4.

2. A középkor művészete (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) reneszánsz

b) C)

c) 4., 5.

3. I. Károly gazdaságpolitikája (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)a) só (*Elfogadható még: kősó.*)

b) 2.

c) harmincad(vám)

d) 2.

4. Angol alkotmányos monarchia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1802

b) 1761

c) 2.

d) Nagy-Britannia és Írország egyesült. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. A válasz csak akkor fogadható el, ha szerepel benne az írek vagy Írország megnevezése.*)**5. A reformáció kulturális hatásai** (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1.

b) 2.

c) 3.

d) Az Újszövetség / a Biblia (egy részének) lefordítása (magyar nyelvre). (*A tartalmilag azonos válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)**6. Szövetségi rendszerek** (komplex tesztfeladat) (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

a) 3.

b) 2.

c) 3., 4.

d) Olaszország / Olasz Királyság

e) antant (*Elfogadható még: entente.*)**7. Reformkori gazdaság** (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 2.

b) belföldi szalámi / magyar pezsgő bor / érces magyar(honbeli) víz (*Bármelyik helyes válasz elfogadható, a válasznak utalnia kell arra, hogy a termék magyar / hazai.*)c) A hazai termék sokszor rosszabb minőségű, mint a külföldi. (*A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.*)

d) védővám (bevezetése) / protekcionista (intézkedések)

8. A hitleri Németország (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A plakát betűjele
a) A faji felsőbbrendűség érzését erősíti azzal, hogy ellenségképet mutat.	C
b) Megmutatja, hogy a nácik hatalomra jutásában szerepe volt a nagy gazdasági világválságnak.	A
c) A nemzet erejének hangsúlyozásával a nacionalista érzelmekre igyekeznek hatni.	B
d) Utal a hitleri politika által elért eredményekre.	B

9. A két világháború közötti magyar társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 4.
b) 3.
c) 4.
d) 1.

10. Európai Unió (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Európai Parlament
b) Európai Bizottság
c) Európai Tanács
d) Európai Központi Bank

11. Rákosi-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- A) 3., 4.
B) 2., 3.

12. Szociális ellátórendszer (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Ellátás	A központi költségvetés	Az Egészség-biztosítási Alap	A beteg
a) Egy szabályosan foglalkoztatott debreceni kőművesnek betömik a fogát.		X	
b) Egy amerikai turistát Pécssett életveszélyes fejsérüléssel kórházba visznek a mentők.	X		
c) Egy budapesti lakos rántalanító injekciókezelést kap.			X

d) (egészségbiztosítási / társadalombiztosítási / TB-) járulék

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az iszlám vallás

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Mohamed szerepét mutatja be az iszlám vallás születésében. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az iszlám időszámítás kezdete / Mohamed Medinába településének / Mohamed futásának éve 622, és Mohamed / az iszlám vallás Mekkában született.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. próféta, egyistenhit / monoteizmus, Korán, tan / tanítás / vallási hagyomány.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mohamednek álmában megjelent Gábiel; Gábiel arkangyal közvetítette neki Allah kinyilatkoztatását), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezt követően kezdte terjeszteni tanait az arabok körében; az iszlám vallás egyistenhit; ezt a kinyilatkoztatást írták le később a Koránban; a kinyilatkoztatásra emlékeznek a ramadán havi böjt során; az iszlám vallás zsidó-keresztény hagyományokra is épült).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az iszlám hit szerint Mohamed Allah prófétája, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a próféta az isteni kinyilatkoztatást közvetítő küldöttet jelent; Mohamed a „próféták pecsétje” vagyis az utolsó próféta; az iszlám prófétaként tartja számon Mózes / Jézust is; Mohamed utódai / a próféta helyettesei a kalifák lettek).	0–3
	E2 Rögzíti Mohamed életének egy – a forrásban nem szereplő – mozzanatát (pl. beduinok között nőtt fel; egy gazdag kereskedő özvegyét vette feleségül; a mekkai előkelők elüldözték), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az iszlám vallás a korábbi arab vallási hagyományra is épült; az iszlám vallás egységet teremtett a viszálykodó törzsek között; kereskedőútjai során megismerte a zsidó és a keresztény vallást; vagyonos emberként a szegények segítségét hirdette; beemelte a vallásba a Kába / fekete kő tiszteletét).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A Szovjetunió felbomlása		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Szovjetunió felbomlásának okait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a Szovjetunió felbomlásának dátumát: 1991. Rögzít egy térbeli elemet (pl. a Szovjetunió tagköztársaságokra esett szét, Oroszország területe nem azonos az egykori Szovjetunióéval, a Szovjetunió helyén alakult ki a Független Államok Közössége, Oroszország a legjelentősebb utódállam).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. leszerelés, függetlenség, hidegháború, keleti blokk.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Gorbacsov a leszerelés előmozdítójának tartja önmagát; Gorbacsov célja a háborús veszély csökkentése volt; több rakétát szereltek le, mint a Nyugat), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a Szovjetunió elvesztette a fegyverkezési versenyt / a hidegháborút).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít Gorbacsov belpolitikai reformjai közül egyet (pl. meghirdette a tervgazdálkodás reformját; engedélyezte a magánvállalkozásokat; nagyobb nyilvánosságot hirdetett a közéletben), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gazdasági átalakítás nem volt sikeres; a munkaerő nem vált hatékonyabbá; a Szovjetunióban az életszínvonal folyamatosan csökkent; a külföldi tőkebevonás hatással volt a politikai környezetre; a szabadabb sajtó kritizálni kezdte a fennálló politikai rendszert).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt a Szovjetunió felbomlásával kapcsolatban (pl. a gazdasági nehézségek / a költségvetési hiány / a hatalmas adósságok voltak; a tagköztársaságokban megerősödtek az elszakadási törekvések; mindenhol függetlenségi tüntetések voltak; Gorbacsov korlátozta a terrort / a Vörös Hadsereget / a cenzúrát; Gorbacsov ellen puccsot hajtottak végre; Jelcin orosz elnök lett), és tesz egy érdemi megállapítást velük kapcsolatban (pl. a Szovjetunióknak nem volt ereje megakadályozni a bomlási folyamatot; a tüntetők elleni erőszakhullám inkább erősítette az elszakadás vágyát; a Baltikum szakadt el elsőként a Szovjetuniótól / népszavazások során szakadtak el tagállamok a Szovjetuniótól; a puccs után Gorbacsovot kiszorították a hatalomból; Gorbacsov lemondása után kimondták a Szovjetunió megszűnését; a volt tagköztársaságokban erős maradt az orosz befolyás; Jelcin bejelentette a Szovjetunió felbomlását / fontos szerepe volt a FÁK létrejöttében).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. II. József reformjai		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően II. József legfontosabb reformjait mutatja be, és feltárja a kormányzásról alkotott elképzeléseit. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti II. József uralkodásának évszámait (1780–1790).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt; II. József Bécsbe vitette a magyar koronát; Erdélyben jobbágyfelkelés tört ki; II. József háborúzott az Oszmán Birodalom ellen).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, uralkodó, nemesek / rendek, államnyelv / hivatalos nyelv.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. felvilágosult abszolutizmus, türelmi rendelet, protestáns, jobbágyrendelet.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. II. József az uralkodást szolgálatnak tekintette; a hivatalnokokat arra intette, hogy a közjóért kell dolgozniuk), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. II. József hatottak a felvilágosodás eszméi; felvilágosult abszolutista uralkodó volt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a latin helyett a németet akarta államnyelvvé tenni, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a birodalom egységesítésének szándéka állt emögött; észszerűbbé akarta tenni a kormányzást; a nemzetiségek magas arányára is hivatkozott, amikor nem engedte a magyar nyelv hivatalossá tételét; döntése nyomán rendi ellenállás / rendi nacionalizmus bontakozott ki; megindult a nyelvújítás; a rendeletben leírtak nem valósultak meg).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. II. Józsefnek külpolitikai nehézségei támadtak; Magyarországon elégedetlenség bontakozott ki II. József politikája miatt; az udvarban tartottak a magyarok lázadásától), és megállapítja, hogy II. József a halálos ágyán visszavonta rendeleteit / majdnem minden rendeletét.	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy II. József nem koronáztatta meg magát magyar királynak, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezért nevezték „kalapos királynak”; az országgyűlés összehívása nélkül / rendeletekkel kormányzott; így nem kellett esküt tennie a magyar nemesek rendi jogaira / nem kellett tiszteletben tartania Magyarország rendi önállóságát; nyíltan szakított az uralkodó és a magyar rendek közötti kompromisszummal; a birodalom egységesítésére törekedett; felvilágosult abszolutista uralmat vezetett be).	0–3
	E2 Rögzíti a türelmi rendelet valamelyik lényeges intézkedését (pl. a korábbiaknál szabadabb vallásgyakorlatot biztosított a	0–3

	<p>protestánsok és az ortodoxok számára; lehetővé tette a protestánsok számára is a hivatalviselést), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. rendelete a felvilágosodás hatását tükrözte; a nem katolikus felekezetek nem kaptak teljes egyenjogúságot; az eskütételre vonatkozó szabályokat változtatta meg).</p>	
	<p>E3 Rögzíti a jobbágyrendelet egy lényeges intézkedését (pl. szabad költözést biztosított a jobbágyok számára; lehetővé tette számukra mesterségek tanulását), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. rendelete kiadására egy jobbágyfelkelés is ösztönözte; ez nem jelentett jobbágyfelszabadítást; ezzel az ipar fejlődését igyekezett elősegíteni; megindult egy jobbágyi származású értelmiség kialakulása).</p>	0–3
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–3
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A bethleni konszolidáció**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Bethlen István miniszterelnöksége alatt zajló gazdasági és politikai konszolidáció legalapvetőbb elemeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Bethlen István 1921–1931-ig volt miniszterelnök.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli vonatkozását (pl. a trianoni békeszerződés/diktátum következtében az ország területének 2/3-át elveszítette; a nyersanyagforrások zöme a határokon kívülre került; a feldolgozóipar jelentős része Budapesten volt).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, gazdaság, kormány, konszolidáció.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. népszövetségi kölcsön, pengő, Magyar Nemzeti Bank, nyílt / titkos szavazás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
	F1 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. Bethlen megegyezett a szociáldemokrata pártvezetéssel arról, hogy nem szerveznek tüntetéseket / nem tartanak sztrájkokat / politika-mentesen működhetnek a szakszervezetek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt a megállapodást nevezik Bethlen–Peyer-paktumnak; ezzel megakadályozta a legerősebb ellenzéki párt nyílt fellépését / utcai politizálását; lehetővé tette a szociáldemokrata párt törvényes működését; a kommunisták továbbra is illegálisban működtek).	0–3

Ismeretszerzés, a források használata	F2 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. Bethlen szerint a Kisgazdapárt a magyar újjáépítés alapja; Bethlen bejelenti, hogy a Kisgazdapárttal egyesülni kíván), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Bethlen a Kisgazdapártba belépve hozta létre a tervezett Egységes Pártot; az Egységes Párt stabil parlamenti többséget biztosított a kormánynak; a párt a keresztény / nemzeti / konzervatív ideológiát képviselte; valójában Bethlen belépésével inkább elfoglalta a Kisgazda Pártot).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. a nehézipar / élelmiszeripari termelés visszaesett; a vegyipar / textilipar aránya nőtt a háború előttihez képest), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyersanyagkészletek elvesztése miatt a nagyobb nyersanyagigényű ágazatok termelése visszaesett / a kisebb nyersanyagigényű ágazatokat kellett fejleszteni; a Monarchia piacának szétesése miatt az exportra termelő ágazatok részesedése csökkent / a hazai piacra termelő ágazatokat kellett fejleszteni; Bethlen miniszterelnöksége alatt gazdasági szerkezetváltás történt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény a Bethlen által bevezetett új választójogi szabályzással kapcsolatban (pl. szűkítette a választójogot; ismét bevezette a műveltségi cenzust; vidéken nyílt szavazást vezetett be; visszaállították a felsőházat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a megelőző választójogi szabályzáshoz képest ez visszalépést jelentett; a választójogi szabályzást az ország konszolidációja / a stabil kormányzati hatalom érdekében alakította át; a szabályzás nyomán korlátozott parlamentarizmus alakult ki; lehetővé vált a szélsőséges politikai erők / legitimisták visszaszorítása; a történelmi vezetőrétegek meg tudták őrizni a befolyásukat).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Magyarország jelentős kölcsönt tudott fölvenni a Népszövetségtől, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kölcsön nyújtása Bethlen számára külpolitikai siker volt; a kölcsönre alapozva sikerült megfékezni az inflációt; a kölcsön teremtette meg a gazdasági szerkezetváltáshoz szükséges tőkét).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy új pénznemként bevezették a pengőt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a pengő stabil fizetőeszköz volt; a pengő bevezetéséhez szükséges fedezetet a népszövetségi kölcsön / a szigorú költségvetési politika teremtette meg; a pengő árfolyama fölött az újonnan létrehozott Magyar Nemzeti Bank őrködött).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. <http://tortenelem-ega.blogspot.com/2012/12/vakterkep.html>
2. https://hu.wikipedia.org/wiki/Sandro_Botticelli#/media/F%C3%A1jl:Sandro_Botticelli_-_La_nascita_di_Venere_-_Google_Art_Project_-_edited.jpg
https://www.kozterkep.hu/1484/herkules_kut_visegrad_giovanni_dalmata_1484.html#vetito=119977
<http://musefirenze.it/palazzo-medici-riccardi-non-si-ferma-e-continua-a-crescere/>
5. <https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/205133270>
<https://allthatsinteresting.com/nazi-propaganda-posters#7>
<https://allthatsinteresting.com/nazi-propaganda-posters#3>
6. <https://www.timetoast.com/timelines/szovetsegi-rendszerek-a-xx-szazad-elejen>
16. Száray Miklós: Történelem 11. Hat- és nyolcosztályos gimnáziumok számára